

Леонід Михайлович БЕЛКІН
к.т.н., с.н.с.; адвокат
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8672-8147>
e-mail: belkinleonid@ukr.net

Юлія Леонідівна ЮРИНЕЦЬ
д.ю.н., професор кафедри, Київський авіаційний інститут
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0281-3251>
e-mail: iurynetsjulia@ukr.net

Марк Леонідович БЕЛКІН
к.ю.н., доцент кафедри, Міжрегіональна Академія управління персоналом; адвокат
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0805-9923>
e-mail: advokat@etalon.co.ua

ПРОБЛЕМА (НЕ)ОПОДАТКУВАННЯ КОМПЕНСАЦІЇ СУДОВИХ ВИТРАТ, ВІДШКОДОВАНИХ ФІЗИЧНИМ ОСОБАМ

У статті досліджено економічну природу компенсації судових витрат з погляду їх оподаткування чи неоподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором. Наголошено на позиції Верховного Суду, що компенсація судових витрат за своєю правовою природою є обов'язковим відшкодуванням, передбаченим законом, і фактично є формою відшкодування збитків за матеріальну шкоду, заподіяну особі неправомірними діями/бездіяльністю, рішеннями іншої сторони у справі та вимушеними матеріальними втратами, які особа зазнала у зв'язку зі зверненням за судовим захистом.

Ключові слова: судові витрати, компенсація судових витрат за рішенням суду, додаткове благо, збитки, відшкодування збитків, індивідуальні податкові консультації

ВСТУП

Проблема судових витрат завжди тісно переплетена із забезпеченням одного з основоположних принципів будь-якого виду судочинства – доступністю судового захисту порушених чи оспорюваних прав та інтересів фізичних та юридичних осіб. У розрізі проведення судової реформи в Україні питання судових витрат та їх розподілу між сторонами набуває особливого значення [1, с. 53].

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 164 Господарського процесуального кодексу України (ГПКУ) у зверненні до господарського суду до позовної заяви додаються документи, які підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі, або документи, які підтверджують підстави звільнення від сплати судового збору відповідно до закону. Згідно з п. 9 ч. 3 ст. 162 ГПКУ пропонується у позовній заяві навести попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат іншого, ніж судовий збір, виду, які позивач поніс і які очікує понести у зв'язку з розглядом справи. Аналогічні вимоги містяться у Цивільному процесуальному кодексі України (ЦПКУ) (ч. 4 ст. 177; ч. 3 ст. 175) та Кодексі адміністративного судочинства України (КАСУ) (ч. 3 ст. 161).

Залежно від результатів розгляду справи судові витрати за рішенням суду може бути перерозподілено між сторонами. Водночас у разі успіху фізичної особи в її судовому спорі на її користь може бути стягнуто компенсацію судових витрат, повністю або частково. В таких умовах виникає питання економічної природи такої компенсації з погляду її оподаткування чи не оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором. Так, в [2] орган державної податкової служби висновував, що сума судового збору, яка відшкодовується фізичній особі за рішенням суду юридичною особою або фізичною особою – підприємцем (ФОП), включається до загального місячного (річного) оподаткову-

ваного доходу такого платника як додаткове благо та оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах [2]. У Постанові від 18.11.2020 р. у справі № 520/4544/2020 Другого апеляційного адміністративного суду (м. Харків) [3, № 92928855] констатується, що орган державної податкової служби – Відповідач визначає компенсацію витрат на підставі рішення суду своєрідним «бонусом» сторони, що виграла та у разі виплати відноситься до оподаткованого додаткового блага, оскільки судові витрати пов'язані із захистом порушеного права та є вимушеними матеріальними збитками, які може бути стягнуто судом з відповідача. До того ж, якщо така компенсація судових витрат стягується з юридичної особи чи ФОП, то у стягненні з них судових витрат в них можуть виникати обов'язки податкових агентів [4, 5]. Водночас фінансовий консультант М. Мельнікова вважає, що відшкодування судових витрат за рішенням суду можна розглядати як відшкодування збитків фізичній особі внаслідок заподіяння їй матеріальної шкоди. Отже, таке відшкодування підпадає під виняток, передбачений нормою абз. «а» пп. 164.2.14 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України (ПКУ). Принаймні на захист такої позиції свідчить судова практика [6].

МЕТА роботи – дослідити економічну природу компенсації судових витрат з погляду її оподаткування чи не оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором, з системним урахуванням судової практики.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ: документальний аналіз та узагальнення судової практики.

РЕЗУЛЬТАТИ

Згідно з ч. 1 ст. 123 ГПКУ судові витрати складаються з судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи. Згідно з ч. 2 ст. 123 ГПКУ розмір судо-

вого збору, порядок його сплати, повернення і звільнення від сплати встановлюються законом. Згідно з ч. 3 ст. 123 ГПКУ до витрат, пов'язаних з розглядом справи, належать витрати: 1) на професійну правничу допомогу; 2) пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертизи; 3) пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; 4) пов'язані з вчиненням інших процесуальних дій, необхідних для розгляду справи або підготовки до її розгляду. Аналогічні положення містяться у ЦПКУ (ст. 133) та КАСУ (ст. 132).

Згідно з ч. 1 ст. 1 Закону України (ЗУ) «Про судовий збір» судовий збір – збір, що справляється на всій території України за подання заяв, скарг до суду, за видачу судами документів, а також у разі ухвалення окремих судових рішень, передбачених цим Законом. Судовий збір включається до складу судових витрат.

Судовий збір (Court fees) – це обов'язковий грошовий платіж на користь суду за розгляд справи в суді або за окремі процесуальні дії, вчинені судом [7]. Як зазначає М.Б. Гарієвська [8], обов'язковою умовою у зверненні до суду або вчиненні окремих процесуальних дій (забезпечення позову, забезпечення доказів тощо) є необхідність сплати судового збору. Невиконання передбаченого законодавством обов'язку зі сплати судового збору має певні негативні процесуальні наслідки. Слушно зазначає Н.Ю. Сакара, що «у загальному вигляді мова йде про те, що, сплативши судовий збір, його платник отримує доступ до правосуддя, тобто він має можливість передати вирішення спору про право спеціально уповноваженому на це органу – суду, отримати «підтримку» від останнього при вчиненні окремих процесуальних дій, а не займатися цим самотужки [8, с. 206; 9, с. 142].

Так, судовий збір – це законодавчо встановлений державою обов'язковий платіж для осіб, які хочуть (а іноді й вимушені) звернутися до суду за захистом своїх порушених (на думку цих осіб) прав. Водночас це зовсім не означає, що суд зобов'язаний діяти виключно в інтересах такої особи [9, с. 142]. З іншого боку, як зазначено вище, у разі успіху фізичної особи в її судовому спорі, тобто коли порушення її прав та інтересів буде підтверджено, на її користь може бути стягнуто судом компенсацію судових витрат, повністю або частково. Однак податківці прагнуть тлумачити отримання такої компенсації як додаткове благо, яке оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах [2]. Здавалося б, що тлумачити як благо визначену судом компенсацію платежу, встановленого державою на користь держави, є вкрай нелогічним. Але такі спори з органами Державної податкової служби (ДПС) періодично виникають.

За таких умов у Постанові від 25.03.2024 р. у справі № 461/2729/22 провадження № 61-10834сво22, Верховного Суду (ВС) у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду вказано [3, № 119168337#] (тут і далі напівжирним шрифтом виділено авторами):

«Судові витрати можна визначити як законодавчо врегульовану сплату грошових коштів за рахунок сторін у справі, що пов'язана із необхідністю її розгляду та вирішення судом приватноправового спору.

При цьому можливість отримання особою компенсації

понесених судових витрат законодавчо передбачена лише у разі підтвердження судом факту протиправних дій (бездіяльності), рішень відповідача, обгрунтованості позовних вимог, а отже, фактично передбачає компенсацію збитків сторони, права якої порушено...

Компенсація судових витрат за своєю правовою природою є обов'язковим відшкодуванням, передбаченим законом, і фактично є формою відшкодування збитків за матеріальну шкоду, заподіяну особі неправомірними діями/бездіяльністю, рішеннями іншої сторони у справі та вимушеними матеріальними втратами, які особа зазнала у зв'язку зі зверненням за судовим захистом.

Отже, сума судового збору, яка відшкодується особі за рішенням суду, не включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу такого платника, а тому у цьому випадку банк чи фінансова установа не виступає податковим агентом».

Аналогічно у Постанові від 19.06.2024 р. у справі № 521/7957/22 провадження № 61-7503св23 ВС у складі колегії суддів Третньої судової палати Касаційного цивільного суду вказано [3, № 120065685]:

«У свою чергу, компенсація судових витрат, яка за своєю правовою природою є обов'язковим відшкодуванням, передбаченим законом за рішенням суду, не включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу такого платника, а тому у цьому випадку банк чи фінансова установа не виступає податковим агентом».

Згідно з ч. 5 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» висновки про застосування норм права, викладені у постановках ВС, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

Отже, на підставі наведених постановок ВС питання про неоподаткування компенсації судових витрат, відшкодованих судом фізичним особам, можна вважати вирішеним.

Водночас формально слід зазначити, що застосовуючи узагальнене поняття «судові витрати», у цитованих постановках ВС детально розглядав саме такий вид судових витрат, як судовий збір. Отже, слід розглянути підходи судів до оподаткування/неоподаткування компенсації судових витрат інших видів, зокрема компенсації витрат на професійну правничу допомогу. Водночас це питання також вже вирішене на користь платника податку в судовому порядку.

Так, Другий апеляційний адміністративний суд постановою від 22.01.2020 р. у справі № 520/5925/19 [3, № 87078044] (ухвалою від 18.03.2020 р. у справі № 520/5925/19, адміністративне провадження № К/9901/5502/20 ВС у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду [3, № 88336933] відмовлено податковому органу у відкритті касаційного провадження) визнав протиправною та скасував Індивідуальну податкову консультацію ГУ ДФС у Харківській області від 06.06.2019 р. № 2571/Б/ПК/20-40-13-02-11 про оподаткування ПДФО та ВЗ суми відшкодування судових витрат фізичній особі, зокрема, на підставі того, що «компенсація судових витрат за своєю правовою природою є обов'язковим відшкодуванням, передбаченим законом, і фактично є формою відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної особі неправомірними діями/бездіяльністю, рішеннями

іншої сторони та вимушеними матеріальними втратами, які особа зазнала у зв'язку із зверненням за судовим захистом».

Так, апеляційний суд заперечив позицію податкового органу про те, що відшкодовані судові витрати у розумінні п.п. 14.1.47 п. 14.1 ст. 14 ПКУ є додатковим благом, з огляду на що має бути включено до загального місячного (річного) оподаткованого доходу. Апеляційний суд вказав, що відповідно до ст. 132 КАСУ судові витрати складаються із судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи. До витрат, пов'язаних із розглядом справи, належать витрати: 1) на професійну правничу допомогу; 2) сторін та їхніх представників, що пов'язані із прибуттям до суду; 3) пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз; 4) пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; 5) пов'язані із вчиненням інших процесуальних дій або підготовкою до розгляду справи.

Зазначений перелік свідчить про те, що суд розглядає судові витрати усіх видів, передбачених процесуальними кодексами.

Далі апеляційний суд висновує, що «згідно з ч. 1 ст. 139 КАС України, при задоволенні позову сторони, яка не є суб'єктом владних повноважень, всі судові витрати, які підлягають відшкодуванню або оплаті відповідно до положень цього Кодексу, стягуються за рахунок бюджетних асигнувань суб'єкта владних повноважень, що виступав відповідачем у справі, або якщо відповідачем у справі виступала його посадова чи службова особа. Аналізуючи наведені положення, колегія суддів зазначає, що **судові витрати можна визначити як законодавчо врегульовану сплату грошових коштів за рахунок сторін по справі, що пов'язана із необхідністю розгляду та вирішення адміністративним судом публічно-правового спору. При цьому, можливість отримання особою компенсації понесених судових витрат законодавчо передбачена лише у разі підтвердження судом факту протиправних дій (бездіяльності), рішень відповідача, а отже фактично передбачає компенсацію збитків/матеріальної шкоди сторони, права якої порушено. За таких обставин, вирішуючи питання необхідності оподаткування доходу у вигляді отриманих платником податків сум відшкодування судових витрат, податковим органом не враховано положення абз. «а» п.п. 164.2.14 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України, яким передбачені виключення із переліку оподатковуваних доходів, зокрема суми, що за рішенням суду спрямовуються на відшкодування збитків, завданих платнику податку внаслідок заподіяння йому матеріальної шкоди. На підставі викладеного, колегія суддів доходить до висновку, що оскаржувана податкова консультація Головного управління ДФС у Харківській області № 2785/ПК/20-10-14-10-21 від 19.06.2019 року не у повній мірі ґрунтується на нормах Податкового кодексу України, якими врегульовані спірні правовідносини, з огляду на що підлягає скасуванню».**

До аналогічних висновків приходив Другий апеляційний адміністративний суд у Постанові від 18.11.2020 р. у справі № 520/4544/2020 [3, № 92928855] та від 14.01.2022 р. у справі № 520/9773/21 [3, № 103046623]. Зокрема, у Постанові від 14.01.2022 р. у справі № 520/

9773/21 [3, № 103046623] констатовано, що «колегія суддів не погоджується з доводами відповідача, що компенсація витрат на підставі рішення суду є своєрідним "бонусом" сторони, що виграла та, у разі виплати, відноситься до оподаткованого додаткового блага, оскільки **судові витрати пов'язані із захистом порушеного права та є вимушеними матеріальними втратами (збитками), які були понесені позивачем під час звернення до суду та можуть бути стягнуті судом з відповідача у порядку, встановленому процесуальним законодавством**».

У Постанові від 18.11.2020 р. у справі № 520/4544/2020 [3, № 92928855] апеляційний суд скасував чергову аналогічну Індивідуальну податкову консультацію Головного управління ДФС у Харківській області – № 874/Б/ПК/20-40-33-02-10 від 02.03.2020.

За сукупністю прийнятих адміністративними судами рішень зі скасування Індивідуальних податкових консультацій ДПСУ прийняла нову Індивідуальну податкову консультацію [10]. Зокрема, ДПСУ визнала реалії і «роз'яснила», що «**стягуючи судовий збір та витрати на професійну правничу допомогу за результатами розгляду адміністративної справи, судовими рішеннями у справі... вирішено відшкодувати збитки, які завдані платнику податку внаслідок заподіяної йому матеріальної шкоди, спричиненої витратами на захист від протиправних дій інспектора Управління патрульної поліції... Отже, судові витрати є збитками у розумінні п.п. «а» п.п. 164.2.14 п.164.2 ст. 164 ПКУ та не відносяться до загального оподаткованого доходу платника податків**».

Зрозуміло, що у цьому разі мова йде не про Індивідуальну податкову консультацію як таку, а про пріоритет судових рішень над вузьковідомчою позицією фіскальних органів.

Слід також наголосити, що до усіх аналогічних висновків приходили і суди господарської юрисдикції, зокрема, у Постановах від 01.05.2025 р. у справі № 925/220/24 [3, № 127353934], від 24.06.2025 р. у справі № 910/10221/23 [3, № 128482865], від 02.07.2025 р. у справі № 910/216/23 [3, № 128592970] Північного апеляційного господарського суду, а також у Постанові від 05.06.2025 р. у справі № 913/260/24 Східного апеляційного господарського суду [3, № 128065215].

Зокрема, у Постанові від 02.07.2025 р. у справі № 910/216/23 [3, № 128592970] окремо зазначається, що «судові витрати та **витрати на професійну правничу допомогу адвоката** є компенсацією (відшкодуванням/збитками) у розумінні абз. «а» п.п. 164.2.14 п. 164.2 ст. 164 ПКУ та не відносяться до загального оподаткованого доходу платника податків».

У Постанові від 05.06.2025 р. у справі № 913/260/24 Східного апеляційного господарського суду [3, № 128065215] судові витрати тлумачаться як збитки сторони судового спору у розумінні ст. 22 Цивільного кодексу (ЦК) України:

«Відповідно до ч. 1 ст. 22 ЦК України, особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування. Згідно з ч. 2 ст. 22 ЦК України, збитками визнаються витрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або **мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); доходи, які особа могла б реально одер-**

жати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода)...

Отже, судові витрати та витрати на професійну правничу допомогу адвоката є збитками у розумінні підпункту «а» п.п. 164.2.14 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України та не відносяться до загального оподаткованого доходу платника податків.

За таких обставин, колегія суддів вважає, що позивачем неправомірно було утримано з ОСОБА_1 податки: ПДФО та військовий збір ... та враховано їх в якості підстави для визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню».

З урахуванням викладеного, окремо слід придивитися до позиції фіскальних органів з оподаткування компенсації судових витрат, здійснених ФОП-ом на єдиному податку (ЄП). Так, в [11] наводиться позиція податкових органів (Роз'яснення 107.01.03 ЗІР), за якою «не включаються до складу доходу платників єдиного податку суми коштів, що повертаються платнику єдиного податку, за рішенням суду як відшкодування судових витрат (судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи). При цьому такий дохід включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу такого платника як додаткове благо та оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим

збором на загальних підставах визначених Податковим кодексом України».

З таким висновком можна погодитися лише частково. Дійсно, не включаються до складу доходу платників ЄП суми коштів, що повертаються платнику ЄП, за рішенням суду як відшкодування судових витрат (судового збору та витрат, пов'язаних з розглядом справи), оскільки це не є доходом отриманим від господарської діяльності. Водночас неможна погодитися з другою частиною цього роз'яснення, оскільки, як вже неодноразово встановлено у цій статті, компенсація судових витрат, отримана платником податку за рішенням суду, не є додатковим благом і не включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу такого платника.

ВИСНОВКИ

Компенсація усіх видів судових витрат, отримана платником податку – фізичною особою за рішенням суду, не є додатковим благом і не включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу такого платника. Повернення судових витрат (повністю чи частково) є компенсацією (відшкодуванням/збитками) у розумінні ст. 22 Цивільного кодексу України та абз. «а» пп. 164.2.14 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України.

Список використаних джерел

1. Заріцький М.Д., Галушка Н.О. Судові витрати в господарському процесі. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2019. Вип. 8. С. 52-61.
2. Чи підлягає оподаткуванню ПДФО та військовим збором сума судового збору, яка відшкодується ФО за рішенням суду ЮО або ФОП? *Головне управління ДПС в Івано-Франківській області*. 28.10.2024. URL: <https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/835395.html>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/>
4. Коваль Ю.А. Правовий статус податкових агентів як самостійних учасників податкових правовідносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 33(2). С. 25-30.
5. Стріяшко Г.М., Попова А.А. Податкові агенти як учасники податкових спорів. *Юридичний бюлетень*. 2019. Вип. 11(1). С. 99-106.
6. Мельнікова М. Податок на доходи та військовий збір. Судові спори. *BUHGALTER.NET. Бухгалтерський Інтернет портал*. 01.06.2024. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/articles/1427>
7. Берназюк Я. Судовий збір: між правом на доступ до правосуддя та принципом рівності усіх учасників судового процесу перед законом. *Національна школа суддів України*. Програма підготовки та підвищення рівня кваліфікації помічників суддів та секретарів судового засідання Верховного Суду (26.01.2023). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new folder for uploads/supreme/2023 prezent/Prezent Sud zbir dostup_rivnist.pdf
8. Гарієвська М.Б. Судовий збір у контексті доступу до правосуддя: порівняльно-правовий аспект. *Університетські наукові записки*. 2019. № 3. С. 204-211.
9. Сакара Н.Ю. Про правову природу судового збору. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 132. С. 135-146.
10. Індивідуальна податкова консультація від 10.07.2023 № 1779/ПК/99-00-24-03-09. URL: <http://ipk.vobu.ua/view/29441-1779-IPK-99-00-24-03-03-09>
11. Підприємець на спрощенні виграв судовий позов: чи слід оподатковувати компенсацію судових витрат? *OSTAPP Journal*. 04.09.2024. URL: <https://journal.ostapp.com.ua/uk/articles/post/pidpriemec-na-sproscenci-vigrav-sudovij-pozov-ci-slid-opodatkovuvati-kompensaciju-sudovih-vitrat>

References

1. Zaritskyi M.D., Halushka N.O. Legal costs in a commercial process. *Bulletin of the Lviv University of Trade and Economics. Legal Sciences*. 2019. Issue 8. pp. 52-61. (in Ukrainian).
2. Is the amount of court fee reimbursed by the Federal Tax Service by a court decision of a legal entity or an individual entrepreneur subject to personal income tax and military duty? Main Department of the State Tax Service in Ivano-Frankivsk Region. 10/28/2024. URL: <https://if.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/835395.html> (in Ukrainian).
3. Unified State Register of Court Decisions. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/> (in Ukrainian).
4. Koval Yu.A. Legal status of tax agents as independent participants in tax legal relations. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*. 2015. Issue 33(2). pp. 25-30. (in Ukrainian).
5. Striashko H.M., Popova A.A. Tax agents as participants in tax disputes. *Legal Bulletin*. 2019. Issue 11(1). pp. 99-106. (in Ukrainian).
6. Melnykova M. Income tax and military fee. Judicial disputes. *BUHGALTER.NET. Accounting Internet portal*. 01.06.2024. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/articles/1427> (in Ukrainian).
7. Bernazyuk Y. Court fee: between the right to access to justice and the principle of equality of all participants in the judicial

process before the law. National School of Judges of Ukraine. Program for training and improving the level of qualification of assistant judges and secretaries of the court session of the Supreme Court (26.01.2023). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_Sud_zbir_dostyp_rivnist.pdf (in Ukrainian).

8. Hariievska M.B. Court fee in the context of access to justice: a comparative legal aspect. *University scientific notes*. 2019. No. 3. pp. 204-211. (in Ukrainian).

9. Sakara N.Yu. On the legal nature of court fee. *Problems of legality*. 2016. Issue 132. pp. 135–146. (in Ukrainian).

10. Individual tax consultation dated 10.07.2023 No. 1779/IPK/99-00-24-03-03-09. URL: <http://ipk.vobu.ua/view/29441-1779-IPK-99-00-24-03-03-09> (in Ukrainian).

11. An entrepreneur won a lawsuit on simplified procedure: should compensation for legal costs be taxed? *OSTAPP Journal*. 04.09.2024. URL: <https://journal.ostapp.com.ua/uk/articles/post/pidpriemec-na-sproseni-vigrav-sudovij-pozov-ci-slid-opodatkovuvati-kompensaciu-sudovih-vitra> (in Ukrainian).t

Leonid BIELKIN

PhD in Engineering, Senior Researcher; lawyer

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8672-8147>

e-mail: belkinleonid@ukr.net

Yuliia YURYNETS

Doctor of Legal Sciences, Professor of department, Kyiv Aviation Institute

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0281-3251>

e-mail: iurynetsjulia@ukr.net

Mark BIELKIN

PhD in Legal Sciences, Associate Professor of department, Interregional Academy of Personnel Management; lawyer

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0805-9923>

e-mail: advokat@etalon.co.ua

THE PROBLEM OF (NON)TAXATION OF COMPENSATION FOR LEGAL COSTS COMPENSATED TO INDIVIDUALS

The paper examines the economic nature of compensation for legal expenses from the point of view of their taxation or non-taxation by personal income tax and military levy, with systematic consideration of judicial practice. The relevance of the study lies in the fact that the State Tax Service of Ukraine insists that the amount of legal expenses reimbursed to an individual by a court decision by a legal entity or an individual entrepreneur is included in the total monthly (annual) taxable income of such a payer as an additional benefit and is taxed by personal income tax and military levy on general grounds. However, such an interpretation contradicts common sense, since legal expenses are mandatory payments that a party to a legal dispute needs to ensure access to justice and effective protection of their rights (expenses for professional legal assistance, expenses for expertise, etc.). The legal positions of courts of civil, administrative, and economic jurisdiction are investigated. The position of the Supreme Court is emphasized that compensation for legal costs by its legal nature is mandatory compensation provided for by law, and is actually a form of compensation for material damage caused to a person by unlawful actions/inaction, decisions of the other party in the case and forced material losses that the person suffered in connection with the application for judicial protection. Therefore, the amount of court fees that are compensated to a person by a court decision is not included in the total monthly (annual) taxable income of such a payer, and therefore in this case the bank or financial institution does not act as a tax agent. The decisions of administrative courts on the cancellation of individual tax consultations of the opposite content of tax authorities are studied.

Keywords: legal costs, compensation for legal costs by a court decision, additional benefit, losses, compensation for losses, individual tax consultations